

Sex som arbete

På Nya Zeeland är prostitution legalt sedan 2002. Sexarbetare betalar skatt och går på hälsokontroller. Har egen intresseorganisation. Ändå vill Holly inte säga sitt namn. Eller tala öppet om sitt levebröd.

Text och bild: Mikael Sjödell

Tryckfel i papperstidningen där sista sidan föll bort. Här är den korrekta texten:

Du har precis flyttat från den där lilla hålan till storstaden. Du vandrar planlöst omkring på okända gator och funderar på hur du ska börja söka jobb. Du är femton och det reg-nar. Du söker skydd i en port. Där får du sällskap av en äldre kvinna som kommer ut från värmen i huset mitt emot. Hon är trevlig, småpratar, kanske ler hon.

– Letar du jobb? Jag har en idé, vännen. Kom in och ta en kopp kaffe så kan vi prata mer.

Du är femton och inte längre ensam. Det var så Holly blev prostituerad.

Hon ställer gärna upp på en intervju ansikte mot ansikte. Men när jag frågar om vi ska ses på något kafé, svarar hon lite förläget nej. Kaféer har ju öron, det är bättre om vi möts på någon mer avskild plats. Vet jag var entrén till skateboardparken nere vid mo-torvägen ligger? Och inga foton.

När Holly började var det förbjudet att erbjuda sex för pengar, likaså att driva bordeller och leva på förtjänster från prostitution. Och så var hon ju minderårig. Holly berättar att hon redan var sexuellt aktiv och inte tyckte att det var jobbigt att sälja sex i tidig ålder.

– Jag har alltid varit stark och vetat var mina egna gränser

går, även när jag var ung. Jag tror man måste vara mentalt stark och självsäker för att kunna jobba som prostituerad.

Hon jobbade i det dolda i tio år – på en bordell kamouflerad som massagesalong. Det hände att poliser kom och tvingade till sig sex under hot att hon annars skulle anmälas för sina olagligheter.

– Men man var ju van vid sex, så det var inte ett så stort problem att ge dem det de ville ha, säger hon.

Jag frågar om den typen av tvång inte är att räkna som våldtäkt.

– Jo, jag antar det. Hon tvekar en stund och tillägger:

– Jo, det är det absolut.

Holly slutade arbeta som prostituerad i samband med att hon blev gripen för första och enda gången. Det är nu nästan 20 år sedan, långt innan Prostitution Reform Act (PRA) klubbades igenom i det nyzeeländska parlamentet 2003. Efter det har hon jobbat som socialarbetare, bland annat med psykiskt sjuka barn.

PRA innebar en avkriminalisering av prostitution på gator, i hemmet och på bordeller. Regeringen införde också hälso- och säkerhetsbestämmelser för sexarbetare och deras kunder. Det är numer ett legitimt yrke där de yrkesverksamma, som alla andra i Nya Zeeland, betalar skatt efter inkomst.

Lagreformskommitténs utvärdering förra vintern, efter fem år, föreslog flera förändringar. Generellt sägs avkriminaliseringen ha haft en positiv effekt för sexarbetarnas hälsa och säkerhet – fler än 60 procent av de tillfrågade säger att det har blivit lättare att neka kunder i och med reformen. Och förändringen föreföll inte ha lett till att antalet sexarbetare ökat.

Dessutom fann kommittén att kopplingen mellan prostitution och kriminalitet var mycket svag – till exempel uppger färre än 17 procent att de arbetade för att stilla alko-hol- eller drogberoenden. Uppfattningen om prostitution som ett "problem" uppger rapporten vara direkt kopplat till mängd och ton i mediebevakningen.

Men alla är inte nöjda med den nya lagen. Bordellägaren Brian Legros tycker att den är rent åt helvete! Han nästan skriker ut sin frustration.

– The new law is a fucking joke and a fuck-pack put it together. Meanwhile they're lo-sing tax money!

Det som upprör Brian mest är att NZPC (New Zealand Prostitutes Collective) och vad han kallar för en "jävla dragqueen som gett sig in i politiken" (åsyftande Nya Zeelands och tillika världens första transexuella parlamentsledamot, Georgina Beyer) tillsammans fick igenom prostitutionsreformen utan att ens prata med de nyzeeländska bordellägarna. Problemet var ju, kan man tänka, att de egentligen inte "fanns" – då, innan lagen kom.

– Vi fick inget att säga till om, ingen brydde sig om att fråga oss. Och vi har ju en massa kunskap om prostitution. Jag tänker inte i första hand på tjejerna, utan på alla förlorade skattepengar. Det finns miljarder att hämta för staten om bara lagen hade genomförts på rätt sätt. Tjejerna som numera jobbar lagligt hemifrån eller på gatan kan lätt skita i att betala skatt. De skulle ha gjort prostitution lagligt enbart på bordeller, säger Brian.

Det hade såklart inneburit goda affärer för Brian. Men det är långt ifrån det enda dåliga med reformen, menar han.

– Nu kan tjejerna lägga ut sina egna an nonser och säga att de är jättesnygga, även om de inte är det. Det är pinsamt för killarna som kommer och ringer på dörren och blir missnöjda. Dessutom kan tjejerna på gatan lura ner folk till skumma områden där deras hallickar tvingar kunderna till överpris eller rånar dem. Lagen gav dem rätt att jobba när fan de själva vill istället för att anpassa sig till de skift som finns på bordellerna.

– Det innebär en opålitlig kundservice!

Brian, 54, titulerar sig själv som Nya Zeelands "longest serving sex guy" med sina 30 år i branschen. Sin första messagesalong tog han över efter en kompis när han var runt

20. Han har med andra ord, i statens ögon, varit kriminell i nära nog tre decennier innan PRA.

– Polisen visste ju såklart om vad vi sysslade med på våra massageställen, men de lät oss vara så länge vi inte hade några kopplingar till gäng eller knarkare. Hade jag fel tjej blev jag tillsagd att få henne därifrån, annars skulle de sätta dit oss. De var ett vattentätt system. Om vi skötte oss fick vi vara kvar. Samtidigt rensade polisen upp bland gatuhororna, säger han.

Den starkaste drivkraften bakom prostitutionsreformen var *New Zealand Prostitutes Collective* (NZPC). NZPC startade som lobbygrupp för prostituerades rättigheter redan 1987. Ett år senare kontrakterades de av hälsoministeriet för att sprida information om hiv och aids. Prostitution var alltjämt olagligt.

Idag har NZPC kontor i nio städer. Staten betalar de anställdas löner och deras åtaganden är fler. Förutom att tillhandahålla kraftigt subventionerade preventivmedel, fungerar de som mötesplats för prostituerade och brygga mellan sexarbetare, bordeller och kunder. Nykomlingar som funderar på att träda in i industrin får se en kortfilm om hur arbetet går till, och förses med ett startpaket med kondomer och glidmedel, samt en broschyr om fallgropar och saker att se upp för. De som vill sluta får hjälp att ta kontakt med arbetsförmedlingen.

Hana Tatere är en av fyra anställda på NZPC-kontoret i Auckland. Det ligger på Ka-rangahape Road, en av stadens huvudgator för cafébesök, barliv och musik. I det frostade, grådaskiga skyltfönstret sitter hafsigt handskrivna plakat som proklamerar "my body, my choice" och "women must decide our fate, not the church, not the state".

Men innanför dörrarna ser det annorlunda ut. En öppen reception med varma färger, krukväxter och affischer; en dalahäst syns i en av bokhyllorna. Längre in, ett litet kök med en sminkad mannekängdocka. På övervåningen finns

hälsoklinken och ett blommigt rum med skrivbord där de som inte har datorer hemma kan använda internet.

– Under tiden det var olagligt sålde prostituerade sin tid, inte en tjänst. Intrycket var att 'jag har köpt en timme av dig och jag kan göra vad jag vill med dig under den timmen'. Idag, med den nya lagen, kan sexarbetare säga nej till vad de vill när de vill. De kan ringa upp polisen och be om hjälp, säger Hana.

Precis som andra inom NZPC är hon själv sexarbetare. Hon har jobbat inom alla sektorer – på bordell, privat och på gatan. Idag arbetar hon heltid på kontoret, men det händer att hon gör sporadiska sexjobb på fritiden.

– För mig personligen är det bra att ha en fot kvar i jobbet, se vad som händer och hålla koll på kundtrender.

Hana har jobbat på NZPC i snart två år. Dessförinnan jobbade hon med public service radio i nästan 20 år.

– Jag har haft tur. För mig var jobbet som prostituerad alltid ett andra jobb, vid sidan av. Jag kunde välja själv vad jag ville göra.

Hon är uppvuxen i huvudstaden Wellington. Som tjugoåring på 80-talet blev sexjobb hennes sätt att handskas med insikten att hon var transsexuell och ett sätt att träffa likasinnade. Hon gick själv till NZPC för hälsokoller, men brydde sig aldrig särskilt mycket om politik och rättigheter för prostituerade.

– Men nu har jag blivit politiserad, en riktig aktivist. Det är fortfarande väldigt stigmatiserat att vara prostituerad. Folk skäms för att vara sexarbetare, folk skäms för att se en sexarbetare. Det krävs att folk från sexindustrin går ut och visar upp sig.

Hana tror att fördomarna mot sexarbete idag beror på att människor applicerar sina egna sexuella vanor och ovanor när de tänker kring prostitution, och tror att de gör samma sak som de själva gör.

– Men det du gör i ditt sexuella liv är förmodligen långt

ifrån det jag gör i mitt jobb. Sexarbete är inte att älska med någon, det är inte reproduktion. Det är en förhandling, vanligtvis mellan två människor, i vuxen ålder om att genomföra en sexuell handling för kundens tillfredsställelse. En kund kommer inte till dig för att du ska ligga på sängen och sära på benen. Det handlar inte om penetrationssex, utan om att ta kontroll och ge en positiv upplevelse.

NZPC sysslar också med sprutbyten för narkomaner. Jag frågar om det inte bekräftar ett samband mellan prostitution och missbruk som lagreformskommittén sa att man inte fann belägg för.

– Bland gatuarbetarna finns det ett amfetaminproblem. När det gäller bordeller och privata aktörer vet jag inte. Men jag kan säga av egen erfarenhet från gatan, att droganvändandet där är stort. Många av tjejerna är där för att tjäna pengar till droger.

– Men det är ett drogproblem inte ett prostitutionsproblem. Det finns ju i hela vårt samhälle. Hur många procent av alla doktorer är inte narkomaner? Samma sak gäller för människohandel, det och prostitution är två olika saker.

Sutenören Brian har mustasch. Den svarta skjortan med vita blommor är uppknäppt i halsen och blottar brösthår och en guldkedja. Idag driver han The White House, en kombinerad stripklubb och bordell på shoppinggatan Queen Street mitt i centrala Auckland. Den vita byggnaden påminner om sin namne i Washington, med kolonner och kapitäl runt entrén. På väg in genom dörren möter jag tre unga, sportigt klädda killar i 20-årsåldern.

I foajén hänger ett gigantiskt porträtt av Bill Clinton. Trappan till övervåningarna kantas av porträtt föreställande samtliga av de resterande amerikanska presidenterna. Väl uppe finns rum för nakenbiljard (läs: män spelar fullt påklädda med nakna tjejer) och rökbalkonger där det säljs amerikansk varmkorv i bröd. Heltäckningsmattorna är röda med små prickar. Dansare och servitriser bär röd- och blårandiga bikinis med

vita stjärnor på.

Bordellen, Monica's, ligger i källaren, med separat entré från gatan. Istället för Bill, hänger Monica Lewinsky i guldrum innanför glasdörrarna. I baren här nere under mark-plan sitter två män, trettioplus, med var sin kurtisan bredvid sig.

I en soffgrupp längre in sitter ytterligare fyra prostituerade kvinnor i ekivoka klänningar. De ser uttråkade ut. Brian gör en svepande gest med armen som för att säga "och här är några till". Sedan vänder han tvärt på klacken för att ta mig vidare i lokalerna. Över axeln slänger han en fråga tillbaka till kvinnorna:

– Känner ni er lagliga?

De svarar inte, och Brian skrattar. Han visar mig till rummen där man har sex. Intrycket är lyxigt 90-tals hotell. Samtliga rum är fräscha och försedda med bubbelkopp och speglar. Ett har till och med soffa och kök, som en liten lägenhet. (Hur länge stannar folk här?) Sängen har gavlar i järn och belysning underifrån som ger de ljusa lakanen en mystiskt neonblå nimbus.

Kort efter det att reformen verkställdes satte Brian in en stor annons för The White House i den rikstäckande nyhetstidningen NZ Herald. Rubriken lød Prostitutes Required. Tidningen försökte förgäves få honom att ändra den.

– Jag sade till dem att jag skulle stämma dem för oskäligena handelsvillkor om de inte tryckte den. Det är ju ett lagligt yrke nu. Jag tyckte inte särskilt mycket om själva annonsen, men jag ville sätta ned foten. Om det är så här politikerna vill ha det ska folk minsann få det i ansiktet när de öppnar tidningen, säger Brian.

Han tycker att det bästa hade varit om bordellerna kunde bli mer som McDonalds; affärskedjor där man vet var man får och är garanterad en viss kvalitet!

Hana Tatere är föga förvånad över attityden hos vad hon kallar för den "gamla skolans" bordellägare.

– De som förr tjänade pengar på olagliga bordeller är

missnöjda för att de är vana vid att ha makt över tjejerna. Men nu har tjejerna makten. Var ska de som inte passar in i bordellernas blonda och bystiga ideal jobba? Ska de nekas rätten att arbeta?

Det jobbar 19 stycken prostituerade på Monica's idag. Det är färre än förut. Samtliga är kontrakterade, inte anställda. Hana tycker att det är ett problem.

– Bordellerna hanterar arbetarna som enskilda entreprenörer för att slippa betala semesterersättning, sjukpenning och andra rättigheter du har som anställd, säger hon.

Hana anser att prostitutionsindustrin har enorm potential.

– Vi har bara sett början. Men precis som för alla andra yrkesgrupper måste det ske investeringar i sexindustrin. Med alla nya mötesplatser på internet är det inte längre så svårt att få sex gratis. Därför måste bordeller träna sina anställda och utveckla deras karriärmöjligheter. Inte bara sådant som har direkt med sex att göra, utan även lära dem andra saker som underklädestillverkning.

Hana känner till den svenska och norska modellen. Hon kommenterar den:

– Objektivt oss inte på det sätt som ni säger att våra kunder objektivt oss. Se på oss som individer med rättigheter och behov. Ge oss möjligheten att bistå med en service, och ge oss möjligheten att inte göra det. Den svenska modellen att kriminalisera kunden är som att säga att bara oskulder får gifta sig eller att folk under 16 inte får ha sex. Det är orealistiskt. Låt oss leva i verkligheten.

– Sex är en primär instinkt hos alla människor. Vi betalar folk för att ge oss massage, pedikyr och vaxa hår från våra kroppar. Varför kan vi inte betala någon för att hjälpa oss att nå klimax? Sex är alltid ett förhandlat kontrakt mellan två människor. Ska vi gå till dig eller mig? Ska du eller jag betala taxin? Det är det mest ärliga sättet; jag gör detta för detta, punkt slut.

Holly är idag 47 år. För tre år sedan började hon jobba som

prostituerad igen. Den här gången privat, i egen regi. Varför? Hennes partner, berättar hon, gjorde "en miss". Att gå tillbaka till sexindustrin var hennes sätt att hantera det hela. Men han vet inget. Det gör inte hennes familj heller. Hon har aldrig berättat för dem om den där dagen för 32 år sedan.

– Det skulle göra mer ont än gott. Det är ingenting man skyltar med, det kommer det nog aldrig att vara. Jag antar att jag spelar många roller.

Med sex till sju kunder i veckan och en prislapp som varierar mellan 120 och 160 nyazeeländska dollar, får hon in omkring 15 000 kronor i månaden.

– Man orkar ju inte lika mycket som när man var yngre, men det är fortfarande bra betalt, säger hon.

Av någon anledning glömmer jag fråga om hon betalar skatt.

mikael.sjodell@gmail.com